

RAAP-NOTITIE 3059

Plangebied Pol 6 te Uift

Gemeente Oude IJsselstreek

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Oostzee Stedenbouw

Titel: Plangebied Pol 6 te Ulft, gemeente Oude IJsselstreek; archeologisch vooronderzoek:
een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: februari 2009

Auteurs: *J. Vosselman MA & G. Zielman MA*

Projectcode: OYPU

Bestandsnaam: NO3059-OYPU.doc

Projectleider: G. Zielman MA

Projectmedewerker: R. 't Hart

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 32454

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: drs. S.W. Jager

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 0294-491 500

Leeuwenveldseweg 5b

telefax: 0294-491 519

1382 LV Weesp

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 5069

1380 GB Weesp

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2009

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Oostzee Stedenbouw heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 26 januari 2009 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met nieuwbouwplannen in de gemeente Oude IJsselstreek. Doel van dit onderzoek was allereerst het middels bureauonderzoek verwerven van informatie over bekende en te verwachten archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Het doel van het veldonderzoek was vervolgens die verwachting te toetsen en, voor zover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische vindplaatsen. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen in het plangebied is vervolgens een advies met betrekking tot archeologisch vervolgonderzoek geformuleerd.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek gold bij de aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een middelmatige archeologische verwachting voor vindplaatsen (waardevolle – intacte - archeologische resten) uit alle perioden. Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied evenwel geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van (intacte) archeologische resten aangetroffen. Op basis van de resultaten van het archeologische onderzoek wordt voor het plangebied derhalve geen vervolgonderzoek aanbevolen. De geplande ingrepen kunnen vanuit archeologisch oogpunt zonder bezwaar worden uitgevoerd. Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is dan is conform artikel 53 en 54 van de Wet op de archeologische monumentenzorg 2007 aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. het RACM verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek en het selectieadvies kan contact worden opgenomen met de gemeente Oude IJsselstreek (c.q. de regionaal archeoloog van de Achterhoek: drs. M.H.J.M. Kocken).

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Oostzee Stedenbouw heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 26 januari 2009 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met nieuwbouwplannen in de gemeente Oude IJsselstreek. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen is vervolgens in hoofdstuk 4 een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

1.2 Administratieve gegevens

Het plangebied (ca. 0,2 ha) ligt binnen de bebouwde kom van Ulft (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 41C van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 222.823/433.658. Het perceel staat kadastraal bekend onder gemeente Ulft, sectie L, nummer 1189.

1.3 Toekomstige situatie

Het voorliggende plan is om op de locatie 3 nieuwe woningen te bouwen. Ten behoeve hiervan zal het huidige woonhuis worden gesloopt.

1.4 Onderzoeksofzet en richtlijnen

Het onderzoek omvatte een bureau- en een veldonderzoek. Het veldonderzoek bestond uit een karterend booronderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen die gelden in de archeologische beroepsgroep c.q. de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.1 (KNA), welke wordt beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>). RAAP beschikt over een eigen opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden. Achter in dit rapport is een lijst met gebruikte afkortingen opgenomen.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methodes

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Daartoe zijn reeds bekende archeologische en aardkundige gegevens verzameld en is het grondgebruik in het plangebied in het heden en verleden geïnventariseerd. Geraadpleegd zijn de volgende bronnen:

- het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS);
- de Archeologische Monumenten Kaart (AMK);
- de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW);
- de archeologische verwachtingskaart die is opgesteld voor beekdal- en waterloopprojecten van het Waterschap Rijn en IJssel (Willemse, 2007);
- aardkundig kaartmateriaal (zie literatuurlijst);
- historisch kaartmateriaal (<http://www.watwaswaar.nl>);
- de recente topografische kaart 1:25.000;
- recente luchtfoto's uit Google Earth (<http://www.earth.google.com>);
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);
- het informatiesysteem Kennis Infrastructuur Cultuur Historie (KICH);
- de molendatabase.

2.2 Resultaten

Huidige situatie

Op recente topografische kaarten (schaal 1:25.000) is het plangebied als bebouwd aangegeven (Dam & Koote, 2004; figuur 1). Recente luchtfoto's uit Google Earth bevestigen dit grondgebruik. Volgens het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; <http://www.ahn.nl/>) varieert de huidige maaiveldhoogte in het plangebied tussen circa 15,3 en 15,9 m +NAP.

Geo(morfo)logie

Het plangebied maakt deel uit van het laat-glaciale terrassenlandschap van de Oude IJssel. Volgens de geomorfologische kaart van Nederland (schaal 1:50.000) ligt het noorden van het plangebied in een zone die is aangeduid als terrasrest met dekzand. Het zuidelijke deel van het plangebied ligt in een zone die op deze kaart is aangeduid als een geul van een meanderend afwateringssysteem (Ten Cate & De Lange, 1982: resp. codes 3K23 en 2R11). Op de archeologische verwachtings- en waardenkaart voor beekdalen en waterlopen is het noordelijke deel van het plangebied echter aangeduid als een relatief laaggelegen, laat-pleniglaciaal rivierterras dat (deels) is afgedekt door subboreale klei (Willemse, 2008: kaartcode YpLI). De zuidelijke helft van het plangebied is op deze kaart aangegeven als een geulvormige laagte met

overwegend (zeer) sterk siltige leemgronden en/of veen. Verder bevindt zich zowel direct ten zuiden als ten oosten van het plangebied een laat-glaciale riviergeul (Willemse, 2008: kaartcodes resp. Olg en Org).

Bodem

Volgens de bodemkaart van Nederland (schaal 1:50.000) ligt het plangebied op de overgang van ooivaaggronden (bestaande uit lichte zavel) naar poldervaaggronden (zwarte zavel; Harbers e.a., 1983: codes kRd1g-VII en Krn2g-VI).

IKAW

Op de IKAW ligt het plangebied in een zone met een middelhoge kans op het aantreffen van archeologische waarden. Deze waardering is gebaseerd op de bodemgesteldheid in de omgeving van het plangebied (ROB, 2005).

Historische situatie en mogelijke verstoringen

Om inzicht te verkrijgen in het grondgebruik in het plangebied in de Nieuwe tijd biedt de analyse van historische kaarten een goede invalshoek. De straatnaam 'Pol' verwijst naar het gelijknamige gehucht dat op kaarten uit de 19e en 20e eeuw is afgebeeld en dat tegenwoordig geheel is opgenomen in de bebouwde kom van Ulft (<http://watwaswaar.nl>). Op de topografische kaart van 1936 is het huidige woonhuis aangegeven en is ook in de zuidwestelijke helft van het plangebied of juist daarbuiten bebouwing aanwezig. Deze bebouwing komt mogelijk overeen met een huis dat op deze locatie staat afgebeeld op kaarten uit het begin van de 19e eeuw (Van Dun & Stam, 2008; <http://www.watwaswaar.nl>). Aanvullende informatie over andere typen bodemverstoringen die in het verleden mogelijk hebben plaatsgevonden (zoals afgravingen, egalisaties, etc.) waren voor deze rapportage niet beschikbaar.

Bekende archeologische waarden

ARCHIS en AMK

Volgens de Archeologische Monumenten Kaart (AMK) bevinden zich in de directe omgeving van het plangebied (straal van 500 m) geen archeologische monumenten. Wel zijn circa 300 m ten noorden van het plangebied 3 archeologische vindplaatsen geregistreerd (ARCHIS-waarnemingsnrs. 232, 3628 en 7647). Deze waarnemingen houden verband met vondsten van urnen uit de Bronstijd-IJzertijd. Op het terrein van een voormalige meubelfabriek (direct ten zuiden van het plangebied) is in 2005 een karterend booronderzoek uitgevoerd door Synthebra. Bij dit onderzoek werden geen archeologische vindplaatsen aangetroffen en bleek de bodemopbouw volledig verstoord (informatie ontleend aan ARCHIS).

Historische kaarten

Volgens geraadpleegde historische kaarten (Wieberdink, 1989; <http://watwaswaar.nl>) was in de 19e eeuw al bebouwing binnen het plangebied aanwezig. De aard van deze bebouwing kan op basis van de geraadpleegde bronnen niet worden vastgesteld, maar waarschijnlijk gaat het om een boerderij en bijgebouwen.

KICH en molendatabase

Het raadplegen van het cultuurhistorische informatiesysteem KICH (<http://www.kich.nl>) en de molendatabase (<http://www.molendatabase.nl>) heeft geen relevante archeologische informatie opgeleverd.

Gespecificeerde archeologische verwachting

Gezien de geomorfologie van het plangebied en archeologische waarnemingen in de omgeving, geldt voor het plangebied een middelmatige archeologische verwachting voor vindplaatsen (archeologische resten) uit alle perioden. Het kan daarbij gaan om (resten van) nederzettingsterreinen, akkerlagen, graven en gebruiksvorwerpen. Indien daadwerkelijk aanwezig bevinden dergelijke archeologische resten zich waarschijnlijk dicht aan het maaiveld. De mate waarin (intacte) archeologische resten aanwezig kunnen zijn, is afhankelijk van de omvang en de diepte van bodemingrepen die in het recente verleden hebben plaatsgevonden.

3 Veldonderzoek

3.1 Methodes

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een karterend booronderzoek. De onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van het bureauonderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting) en het protocol inventariserend veldonderzoek uit de KNA versie 3.1 (stroomdiagram 'keuze onderzoeksmethode karterende fase' en 'Leidraad inventariserend veldonderzoek deel karterend booronderzoek').

Tijdens het veldonderzoek zijn 6 boringen verricht die, gezien de beperkte oppervlakte van het plangebied en de aanwezigheid van bebouwing en verharding, zo gelijkmatig mogelijk over het plangebied zijn verdeeld (figuur 1). Er is geboord tot maximaal 2 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen. Voor zover het opgeboorde materiaal zand betrof, is het gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,5 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode Neolithicum t/m Late Middeleeuwen. Deze aanpak is minder geschikt om kleine vondstconcentraties (bijv. kampementen uit de Steentijd) en zeer lokale sporen zoals verkavelingspatronen en graven in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De bovenste zone van het bodemprofiel bestaat uit een pakket sterk siltig, matig grof zand, waarin zich soms kleibrokken bevinden. Gezien de gevlektheid van deze laag en de aanwezigheid van recent aardewerk en puin betreft het een verstoord pakket. De top van de onverstoorde afzettingen is waargenomen op een diepte variërend tussen 0,7 en 1,8 m -Mv; de afzettingen bestaan uit lichtgeel, matig grof, matig grindig zand. De diepere ondergrond wordt gevormd door lichtgrijze, zandige klei met roestvlekken.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek is in 2 boringen onverbrand bot aangetroffen en in één boring houtskool. Aangezien dit materiaal uitsluitend in de verstoorde bovengrond is aangetroffen (waarin daarnaast recent puin en recent aardewerk aanwezig is) en omdat er geen andere indicatoren zijn waargenomen, is er geen aanleiding om de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied te vermoeden.

4 Conclusie en selectieadvies

4.1 Conclusie

Op grond van het ontbreken van eenduidige archeologische indicatoren en de waargenomen bodemverstoringen kan worden geconcludeerd dat bij de realisering van de plannen vermoedelijk geen archeologische resten zullen worden verstoord.

4.2 Selectieadvies

Op basis van de resultaten van het archeologische onderzoek wordt voor het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen. De geplande ingrepen kunnen vanuit archeologisch oogpunt zonder bezwaar worden uitgevoerd. Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is dan is conform artikel 53 en 54 van de Wet op de archeologische monumentenzorg 2007 aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. het RACM verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek en dit selectieadvies kan contact worden opgenomen met de gemeente Oude IJsselstreek (c.q. de regionaal archeoloog van de Achterhoek: drs. M.H.J.M. Kocken).

- *contactpersoon overheid*: drs. M.H.J.M. Kocken, regioarcheoloog Achterhoek (tel. 0314-321210) e-mail: m.kocken@regio-achterhoek.nl.
- *contactpersoon RAAP*: G. Zielman MA, junior projectleider (tel. 0575-567876) e-mail: g.zielman@raap.nl.

Literatuur

- Cate, J.A.M. ten & G.W. de Lange**, 1982. *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 41 Aalten*. Stiboka, Wageningen.
- Dam, P. & S. Koote (red.)**, 2004. *ANWB topografische atlas Gelderland (schaal 1:25.000)*. ANWB, Amsterdam.
- Dun, P. van & H. Stam**, 2008. *De Historische topografische atlas Achterhoek, Liemers, Rijk van Nijmegen 1843/1845, schaal 1:25.000*. Uitgeverij Nieuwland, Tilburg.
- Harbers, P. e.a.**, 1983. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 41 West Aalten*. Stiboka, Wageningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- ROB**, 2005. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) versie 2.1*. Ontleend aan <http://www.archis.nl>.
- Scholte Lubberink, H.B.G.**, 2003. *Geomorfologische kaart met archeologische verwachtingswaarde: provincie Gelderland*. RAAP Archeologisch Adviesbureau/Provincie Gelderland, Amsterdam/Arnhem.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport 1000*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Wieberdink, G.L. (red.)**, 1989. *Historische atlas Gelderland: chromotopografische kaart des Rijks, schaal 1:25.000*. ROBAS, Den IJp.
- Willemse, N.W.**, 2007. Beekdal- en waterloopprojecten Waterschap Rijn en IJssel 2006-2007; archeologische verwachtings- en waardenkaart voor beekdalen en waterlopen. *RAAP-rapport 1405*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.

Gebruikte afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
CMA	Centraal Monumenten Archief
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KICH	Kennis Infrastructuur Cultuur Historie
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

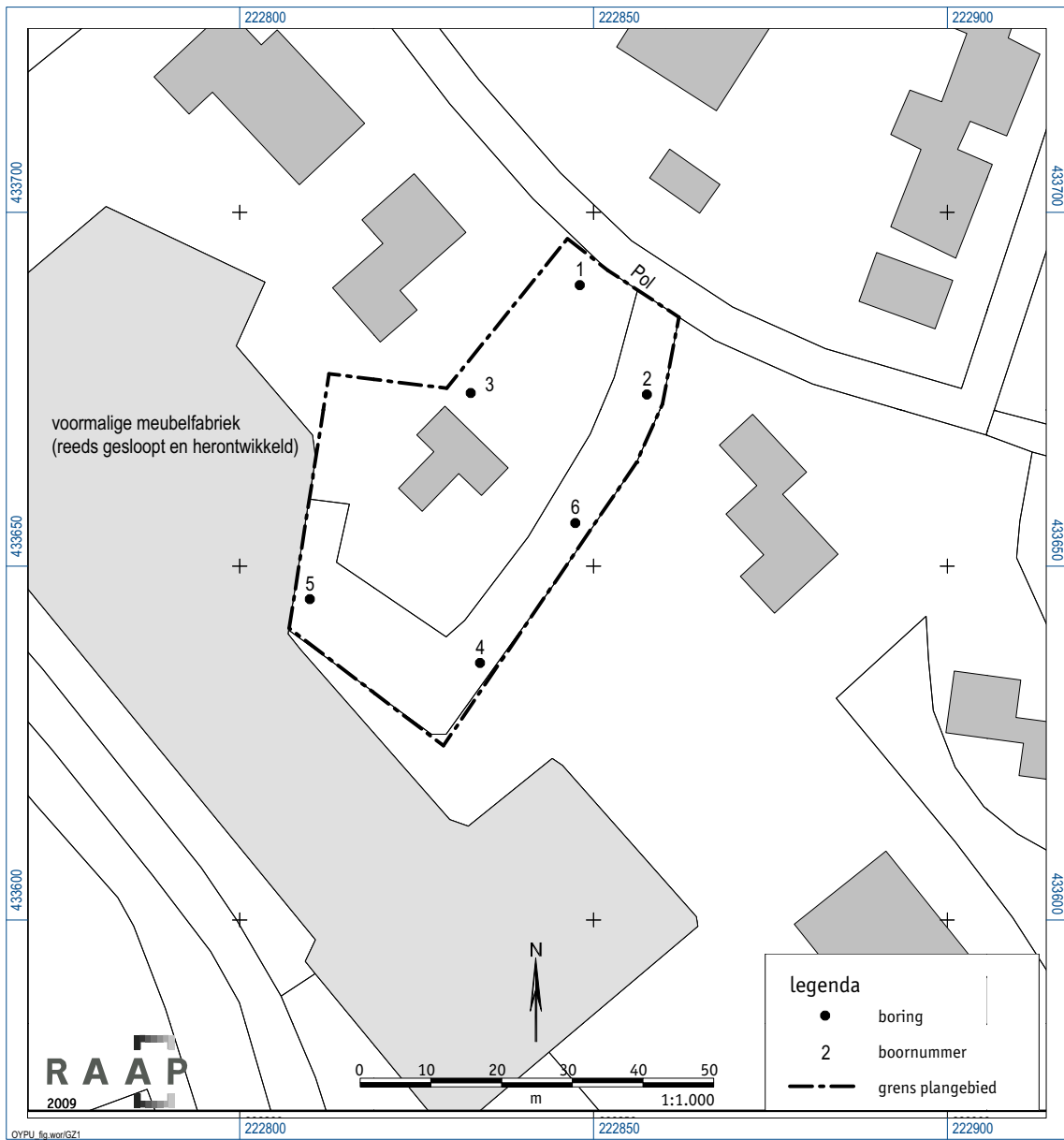
Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

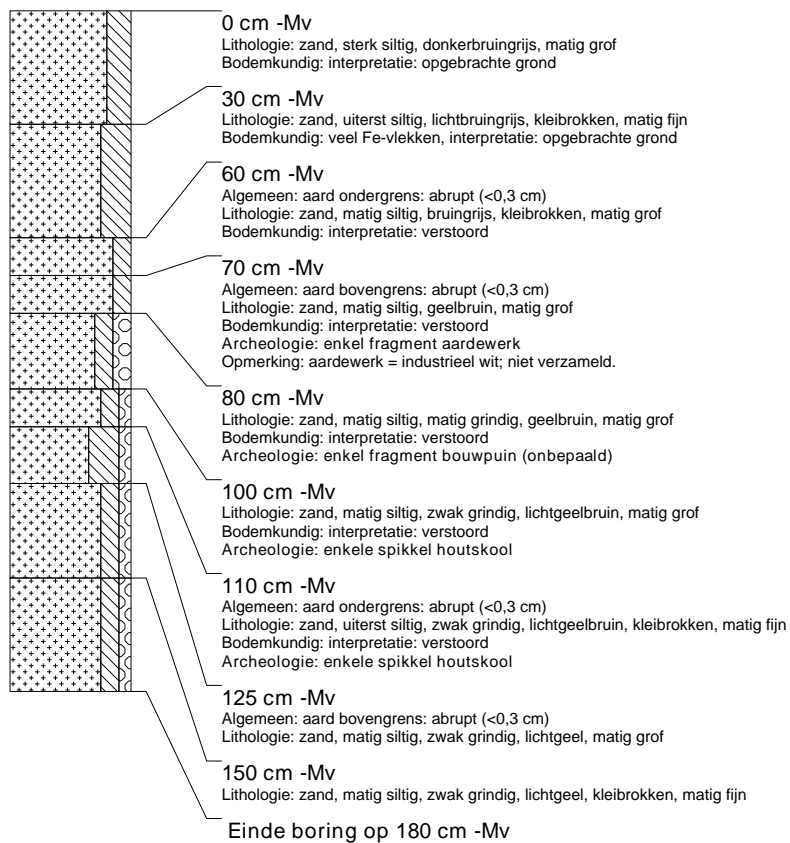

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

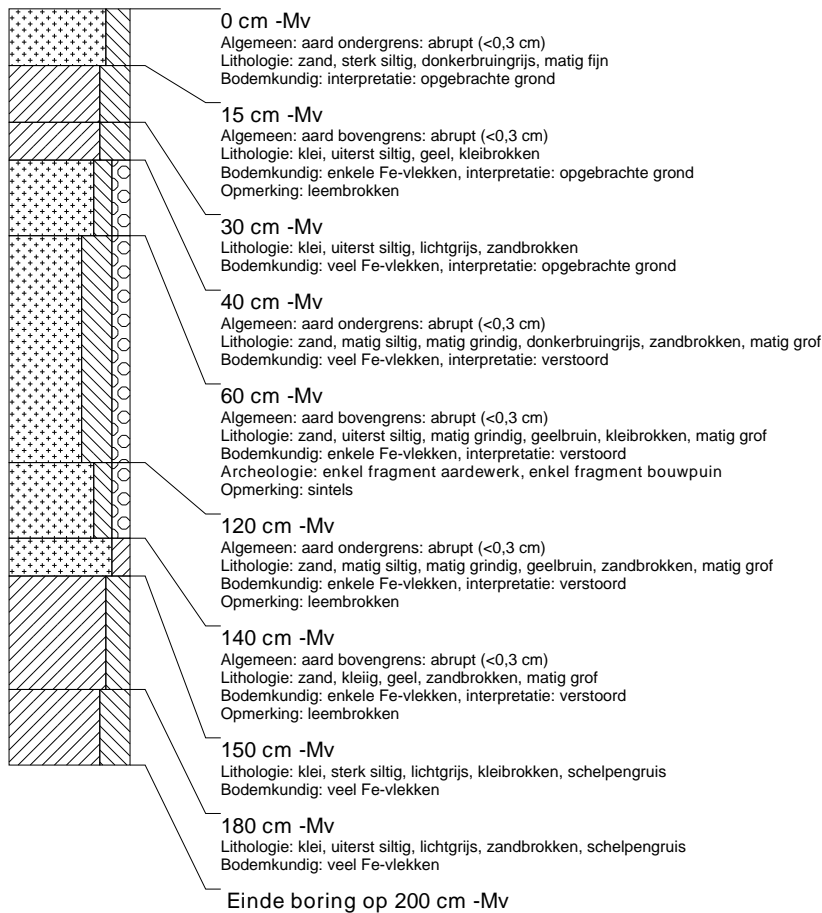
boring: OYPU-1

beschrijver: GZ/RTH, datum: 26-1-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: matig, provincie: Gelderland, gemeente: Oude IJsselstreek, plaatsnaam: Ulft, opdrachtgever: Oostzee Stedenbouw, uitvoerder: RAAP Oost

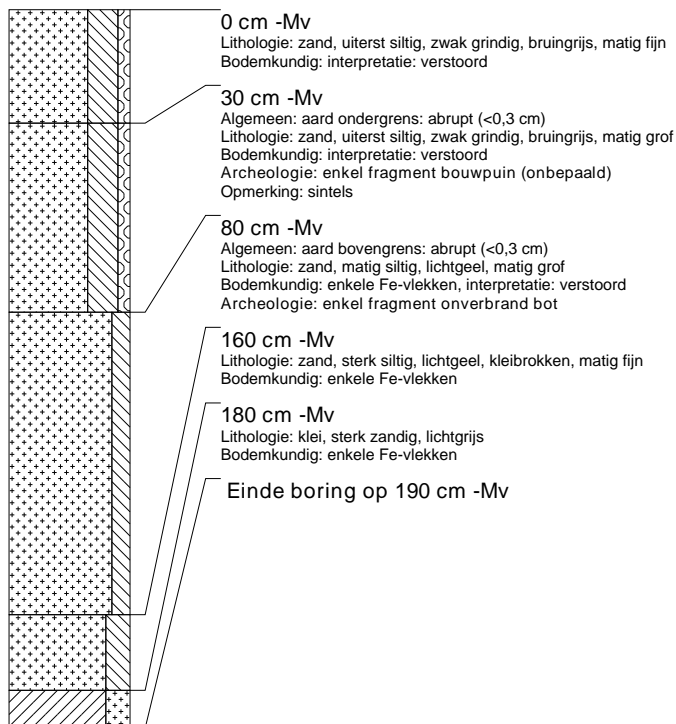
boring: OYPU-2

beschrijver: GZ/RTH, datum: 26-1-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: matig, provincie: Gelderland, gemeente: Oude IJsselstreek, plaatsnaam: Ulft, opdrachtgever: Oostzee Stedenbouw, uitvoerder: RAAP Oost

boring: OYPU-3

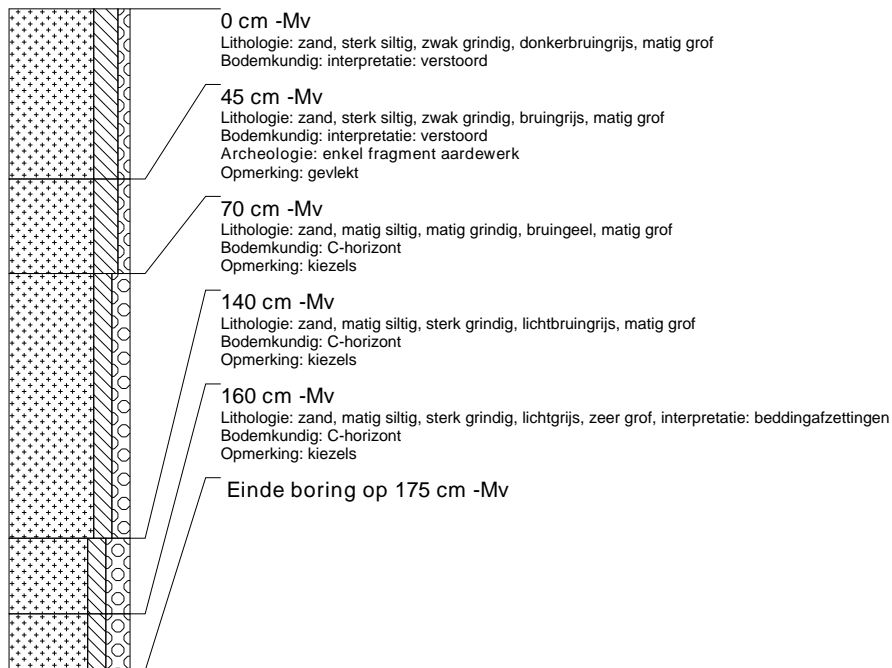
beschrijver: GZ/RTH, datum: 26-1-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: matig, provincie: Gelderland, gemeente: Oude IJsselstreek, plaatsnaam: Ulft, opdrachtgever: Oostzee Stedenbouw, uitvoerder: RAAP Oost

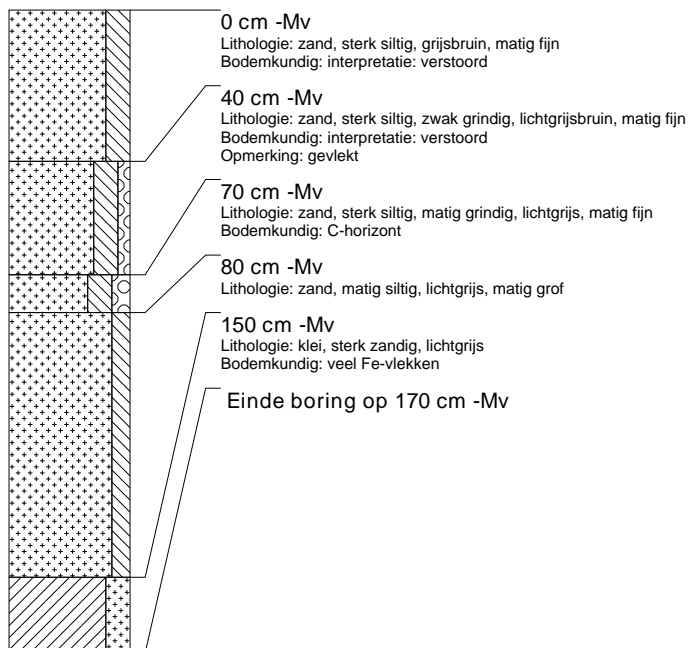
boring: OYPU-4

beschrijver: GZ/RTH, datum: 26-1-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: matig, provincie: Gelderland, gemeente: Oude IJsselstreek, plaatsnaam: Ulft, opdrachtgever: Oostzee Stedenbouw, uitvoerder: RAAP Oost

boring: OYPU-5

beschrijver: GZ/RTH, datum: 26-1-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: matig, provincie: Gelderland, gemeente: Oude IJsselstreek, plaatsnaam: Ulft, opdrachtgever: Oostzee Stedenbouw, uitvoerder: RAAP Oost

boring: OYPU-6

beschrijver: GZ/RTH, datum: 26-1-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: matig, provincie: Gelderland, gemeente: Oude IJsselstreek, plaatsnaam: Ulft, opdrachtgever: Oostzee Stedenbouw, uitvoerder: RAAP Oost

